

et Spørgsmaal, som i hvert Fald, førend man turde forkaste det, krævede et omhyggeligt og velovervejjet Studium.

M. N.

Arbejdslønnens Stigning i England har for nylig været Gjenstand for en Udtalelse af Gladstone, som «Economist» meddeler, ledsaget af følgende Bemærkninger: «Det er en meget almindelig Anskuelse, at den stærke Stigning af Arbejdslønnen i de sidste 30 Aar ingen virkelig Betydning har haft for de arbejdende Klasser paa Grund af en tilsvarende Stigning af Varepriserne.» (Dlrr. Arntzen og Ring fremhæve saaledes i deres Nationalekonomi som en Kjendsgjerning, at «Arbejdslønnen i et Land som England omtrent har holdt sig paa samme Punkt i de sidste 20 Aar, medens Kapitaltilvæksten i det samme Tidsrum har været ganske overordenlig.» At der herved er tænkt paa den reelle, ikke paa den nominelle Arbejdsløn, er en Selvfølge; at den sidste er stegen endog meget stærkt, er en uomtvistelig Kjendsgjerning.) «Det er os vel ikke bekjendt, at denne Mening positivt er bleven udtalt af nogen økonomisk Autoritet, men Antydninger deraf ere ganske vist blevene fremsatte, æskende Undersøgelser om det Begrundede i den modsatte Formening — den nemlig, at Arbejdslønnens Stigning har været ledsaget af en væsentlig Forbedring af Arbejdernes materielle Velvære, eller i alt Fald har givet dem Midlerne til at forbedre deres Stilling. Mr. Gladstones Udtalelser i hans Tale til «Hawarden Literary Institution's» sidste Fredrag yde derfor et værdifuldt Bidrag til Drøftelsen af dette Emne. Han nærer ingen Tvivl om, at Arbejdslønnen jo er stegen langt mere end Varepriserne. Idet han først talte om Lønnen for Landarbejderen, appellerede han til sine Tilhøreres egen Erindring om, hvad Lønnen var for 36 Aar siden, da han først kom i Berøring med dette Distrikt, og bad dem sammenligne den med, hvad den nu er. Han citerede dernæst Mr. Edens Værk om Landarbejdernes Kaar i ti Grevskaber i England imellem 1790 og 1800 og viste, at Gjennemsnitslønnen for Agerbrugsarbejdere dengang var 8 Sh. om Ugen (— nu er den i Sydengland 12, i Nordengland 18 Sh. om Ugen —),

og at af 62 Familier, hvis Kaar og Forhold ere oplyste i de mindste Enkeltheder, kunde de 49 med Familiens (Mands, Kones og Børns) samlede Indtægt ikke bestride de nødvendige Udgifter til deres Underhold, og det uagtet «dette Underhold var beregnet efter en knap, tarvelig og mangelfuld Maalestok». Med Hensyn til Minearbejdet forsikrede han dernæst, at der, selv bortset fra den pludselige og overordenlige Stigning for to Aar siden, havde fundet en stærk opadgaaende Bevægelse Sted i Arbejdslønnen. «Man vil maaske sige», fortsætter han derefter, «at denne Forhøjelse af Lønnen er bleven neutraliseret af Priserne Stigning. Men dette er ikke Tilfældet. Stigningen i Priserne strækker aldeles ikke til for at forklare Forskjellen mellem den Tids og vor Tids Arbejds løn. Det er sandt, at nogle Varer ere stegne stærkt i Pris; Prisen paa Kjød er f. Ex. steget betydeligt. Men hvad betød Kjødprisen for hin Tids Arbejdere? Aldeles Intet, thi Kjød laa helt udenfor deres Rækkeevne. Dertil kommer, at Kjød dengang langt fra var af samme Kvalitet som nu. Naar vi høre Folk af alle Klasser tale saa meget om, at det nu er blevet saa meget dyrere at leve, saa er Svaret herpaa dette: Ja, i nogle Retninger er det sandt, men i andre aldeles usandt; saadanne Artikler som The, Sukker og Klæder ere nemlig faldne uhyre i Pris. Men bortset fra de Tilfælde, hvor det er sandt, og de, hvor det er aldeles falskt, er den sande Betydning af disse Klager i Almindelighed den, — at Folk ikke mere ere tilfredse med at leve saaledes, som de før plejede. Det er ikke min Mening, at dette er forkert; tværtimod er det godt, at Folk nutildags have Evne til at forskaffe sig saavel en kraftigere og sundere Levemaade som uskyldige Luxusgjenstande, der nu tildels regnes med til de nødvendige Udgifter. De ville vist indrømme, at her i Sognet er det nu ikke længer nødvendigt for Arbejderne at sige: vi maa anvende Alt til at skaffe os selv og vore Familier Livsopholdet, og vi kunne derfor ikke udgive Nogetsomhelst til at udvikle Aanden.» Der er neppe nogen økonomisk Autoritet, der er mere berettiget end Gladstone til at udtale en Formening om denne Sag, og den gaar meget bestemt i den Retning, som vi maa ønske at se godt-

gjort. Den Tilfredshed, som almindelig føles ved Forretningernes Udvidelse og Nationalformuens stærke Væxt i de sidste 30 Aar, vilde visselig meget forringes, om det var sandt, at den arbejdende Mængdes Kaar ikke vare blevne forbedrede. Om det theoretiske Spørgsmaal om Prisstigningen er det ogsaa af særdeles stor Betydning at se Gladstone udtale den Formening, at denne Prisstigning overdrives meget af den almindelige Mening, idet der er mange vigtige Artikler, som endog ere faldne i Pris, og at det er de større Fordringer til Livet, som foranledige den megen Tale om, at det nu er vanskeligere at leve end før. Vi tro, at dette ogsaa er det Resultat, hvortil de dygtigste af de Økonomer og Statistikere, som have undersøgt dette Spørgsmaal, ere komne, men Gladstones Udtalelser ville hjælpe meget til at udbrede denne Anskuelse iblandt dem, der ikke særlig studere disse Spørgsmaal og derfor let danne sig en hastig og overfladisk Mening derom.

Næringsfriheden i Finland. Vante som vi vare til at betragte det russiske Finland som et trælbudent absolutistisk Land, ere vi blevne noget overraskede ved for nogle faa Aar siden pludselig at se dette nordiske Broderrige som en fri konstitutionnel Stat. Det gaar noget langsomt med dets Stænder hvert femte Aar, og Finland er unegtelig i Meget endnu langt tilbage; men det er dog et Spørgsmaal, om det i sand Frihed ikke endogsaa, i det Mindste i flere Henseender, staar adskilligt over f. Ex. det demokratiske Danmark med dets politiske Partivæsen og andre indre Vanskeligheder.

Til de Reformer, der ere indførte efter Rigsstændernes Gjenoplivelse, hører ogsaa Næringsfriheden, der i alt Fald i flere af de væsentligste Punkter blev indført ved en Lov af 1868. Nu har imidlertid det finske Senat gennem en Komité ladet udarbejde et Forslag, hvis vigtigste Indhold vel nærmest skyldes Raadmanden i Helsingfors, Edv. Bergh, og som gaar ikke lidt videre i Retning af fuld Næringsfrihed. Hos os har den ny Lov, der gennemførtes af Fønnesbech som Indenrigsminister i Kompagniskab med J. A. Hansen, endog paa et Par Punkter ladet os gaa tilbage, og i Instruksen for den ned-